

יש מי"ז בתמוז ויש מר"ח וכו' וכו' הלא כתיב לא תגודדו וכו'?

תשובה ענין לא תגודדו וכו', לא תעשו אגודות אגודות, כמ"ש ביבמות י"ג, י"ד, אוקמה אביי, דהיינו דוקא בשני בתי דינים בעיר אחת הללו מורין כדברי ב"ש, והללו מורין כדברי ב"ה, ע"ש, וכן פסק הרמב"ם ז"ל בהלכות ע"ז פי"ב הי"ד, וכתב הטעם מפני שדבר זה גורם למחלוקות גדולות, יע"ש, ואמנם מנהגים אלו של בין המצרים וכיוצא בהם, אינם תלויים בב"ד, רק כל אחד עושה כמנהג מוצאו אשר יצא משם, ואם יש סבה של צער או מפני המחלוקת, מצוה לשנות מנהגו מן החמור אל הקל, שאף במצות סוכה שהיא של תורה אמרו מצטער פטור מן הסוכה, [ש"ע סי' תר"ס ס"ד והוא ש"ס ערוך סוכה כז], ומפני המחלוקת דבר פשוט הוא, שאין לך דבר שעומד בפני השלום, שאם אין שלום אין כלום, ה' עז לעמו יתן ה' יברך את עמו בשלום. זהו מה שיש להשיב לכבודו בקצ"ר אמיץ מעוצם הטידודות, הצבוריות והיחידות. המקום ב"ה בחסדו יתן על כלנו מהודו, ויעזרנו תמיד לעבדו בלבב שלם, אמן. החו"פ עיה"ק חיפה תובב"א, יום ה', ה' לח' אלול המרוצה בתשובה. שנת ה' תשכ"ח.

ע"ה יוסף משאש ס"ט

סימן שסז

אוצר המכתבים סימן אלף תתנ

שכר שבת בהשגחה על הכשרות בשבת

טו"ב אלול תשכ"ח

למעלה חכם שלום ומוכלל, כהר"ר שלום אסודרי ישצ"ו, שלום רב למעלתו ולכל ביתו, הי"ו.

מכתב כבודו הגיעני, תודה רבה על אמריו כי נעמו, אין דבר אחי, כך חובתנו לעזור איש את אחיו בהון ואון. ראיתי שאלת כבודו על ההשגחה בבית חולים על הכשרות רק בשבת דוקא [ויש משגיח אחר בחול], אם אין בזה אסור שכר שבת.

תשובה דבר זה מפורש בש"ע א"ח סי' שע"ו ס"ד וס"ה, וז"ל: אסור להשכיר חזנים להתפלל בשבת, ויש מי שמתיר, עכ"ל, וטעם המתירין מפני שכך שנינו בפסחים נ' ע"ב ד' פרוטות אין בהם סימן ברכה, שכר כותבים שכר מתורגמנים וכו', משמע סימן ברכה הוא

א. חכם לבב! מכתב כבודו הגיעני במועדו, ורוב הטידודות בעבודת הקדש גדרו בעדי ואחר עד עתה. ראיתי שאלת כבודו, בענין הדבר הפשוט אצל כל העם אחד חכם ואחד תם, שכולם כאחד מפצחים גרעינים בשיניהם ברחוב קריה בשבת לילו כיומו, תוכם אוכלים וקליפתם זורקים, וחשב כבודו שיש בזה אסור תורה, ממ"ש מור"ם בסי' שי"ט סעיף יז בהגה, הרוקק ברוח בשבת, והרוח מפזר הרוק חייב משום זורה. [מהרי"ל בשם א"ז וירושלמי פ' כלל גדול] ופלפל כבודו פלפלת כל שהוא ובעי מר מנאי לחוות דעתי.

תשובה יסוד מוסד לחומרא זו, הוא הירושלמי הנ"ל, והוא הפך הבבלי בזה, שהרי בשבת ע"ג ע"ב, מקשינן היינו זורה, היינו בורר, ור"ל דבשניהם יש אוכל ופסולת, והוא בורר אחד מאחד, אבל כשאין רק פסולת לא שייך לא זורה ולא בורר, וכמ"ש רש"י ז"ל שם, ואם כדברי הירושלמי הרי הרוקק הוא רק פסולת וחייב משום זורה, וא"כ הרי זורה לחוד ובורר לחוד, בורר כשיש שניהם אוכל ופסולת וזורה אף בפסולת לחוד? אלא ודאי שהבבלי לא חש לדברי הירושלמי בזה כלל, ולית הלכתא כהירושלמי לגבי הבבלי, כמ"ש הרי"ף ז"ל בסוף עירובין יעו"ש, וכן היא דעת כל הפוסקים, ולכן גם הרי"ף והרמב"ם והטור והב"י והש"ע לא חשו להעלותה על ספר. וכ"כ בהגהות רעק"א ז"ל על הגה הנ"ל וז"ל: לא ראינו מי שחשש בזה, כיון שאינו מתכוון לכך כ"ש שאין זה דרך זריקה עכ"ל הריק"ש ז"ל, עכ"ל הרעק"א ז"ל, ומדלא העיר עליו כלום, משמע פשוט שגם הוא הכי ס"ל. וכ"כ הגאון חיד"א בס' ברכ"י משמו ומשם זקנו הגאון כבוד מוהר"א אזלאי זצ"ל. ופשוט שכן דעת קדשו.

ומה גם עוד שהגאון בעל ערך השלחן כתב, שנפל טעות בדברי הירושלמי, ובמקום זורה צ"ל זורק, דהיינו בד' אמות, משמע במקום שאין ערוב מיירי וקרוב הדבר מאד, כי יש בירושלמי הרבה טעיות ושנוי נוסחאות כידוע. ומאחר שכן אין להביא שום ראיה מאותה הגה לענין פצוח גרעינים, ואף כי שם יש אוכל ופסולת, מאחר שהאוכל כבר נכנס לפה ולא נשאר רק הפסולת הוי כמו רוקק, ולית דחש לרוקק, שהוא נגד תלמודא דידן, וגם מצד הטעות, וא"כ הנח להם לישראל, כי כן נהגו בכל העולם ואין פוצה פה והרוצה להחמיר יחמיר לעצמו.

ב. עוד שאל כבודו על ענין המנהגים החלוקים בין עדת האשכנזים לספרדים, ובפרט בענין גלוח בין המצרים,

שישאר נכסיהם בטלים ויכלו באפס תקוה. וכן מעות הבאות ממדינת הים, שפירושו מסחר ע"י ספינות, וכמ"ש רש"י ז"ל, האם היה אפשר לעולם באיזה זמן להתקיים בלי מסחר ע"י ספינות, ובכן קשה למצוא פתרון מושכל להאי מימראי, רק נסתמך על דברי ר' אברהם בנו של הרמב"ם ז"ל שהובאו בהקדמת עין יעקב שרוב האגדות נאמרו לשעתן, ולא לדורות, וגם זו כאחת מהן, וכן יעשה כבודו ויצליח ויבורך גבר ירא ה', ולשנה טובה תכתבו ותחתמו לאלתר בספרן של צדיקים, בא סימן טוב, יש"ב שלוה בארמנותיך, בכבוד רב.

אחיכם ע"ה יוסף משאש ס"ט

סימן שסח

אוצר המכתבים סימן אלף תתנד

הגעלה לכלי חמץ צונן

למעלת החכם המפואר וכו' מר אברהם תרגמן שליט"א. שלום, שלום.

חכם לב! מכתבו היקר הגיעני, בו שאל כבודו שאלות בהלכה והם: א'. מזלג של פסח, שהרימו בו עוגה של חמץ קרה, והורה המורה שצריך לעשות הגעלה למזלג כדי להשתמש בו בפסח, ותמהת, הלא בצונן אינו מפליט ואינו מבליע, ומדוע צריך הגעלה?

תשובה דבר זה הוא מחלוקת, שהרשב"א אוסר כלי חמץ אפי' בצונן, כמ"ש הט"ז באו"ח סי' תס"ז סקי"ז, ואף דלא סבירא לן הכי, כמ"ש שם, מכל מקום מאחר שבקל יוכל להגעיל את המזלג, לכן החמיר המורה, כדעת הרשב"א ז"ל, או עשה גדר, שלא יטעו מעוגה קרה לעוגה חמה.

יד יוסף

שהיו עוסקים במקצוע זה גם אנשים שאינם מהוגנים. כנ"ל במעות יתומים בעיסקא, שזהו דבר העומד כל כולו על נאמנות המתעסק ובפרט שהיתומים אינם ברי הכי לבדוק ולמשמש אחרי המתעסק. פש גבן לברר מדוע אין ברכה במסחר שבספינות. ונראה פשוט שגם בזה ישנה סכנה גדולה של יבוא דברים שאינם מתוקנים שיש בהם חששות של כשרות או חששות של עבודה זרה וכו', ומשאין הפרטה מצויה, אין עוסקים בזה אלא אנשים המסתפקים במועט שיש לקוות שלא יתפתו באין עין רואה לקנות ממרחקים דברים האסורים ולמוכרם בחזקת כשרים.

שאינ בהם, אבל אסורא ליכא, כמ"ש הבאר הגולה שם, ובעט"ז כתב, מפני שדבר זה אינו אלא מדרבנן, ובמקום מצוה לא גזרו רבנן, ע"ש וכ"כ רב"י ע"ש, וכן המנהג פשוט בכל הארץ שכל החזנים נשכרים רק בשביל השבת, שרוב בתי כנסיות אין נפתחים אלא משבת לשבת, והמתפללים בימות החול, אין החזן הקבוע לשבת מתפלל עמהם בחול, רק בחול מסתפקים במי שהוא, ובכל העולם שוכרים חזנים רק לימים נוראים, במשכורות מוגזמות, ואין פוצה פה. וגם בענין ההשגחה יש הרבה מקומות שיש משגיח מיוחד לשבת לחוד, ולימות החול משגיח אחר, ובכן איפסקא הלכתא עתה בארץ ובחו"ל כדעת היש מתירין דבמקום מצוה לא גזרו רבנן, וכן אמרו בירושלמי יבמות פ"ז הלכה ג', כל הלכה שהיא רופפת בבית דין ואין אתה יודע מה טיבה, צא וראה מה הצבור נוהג ונהוג, וכן אמרו בירושלמי דפאה פ"ז ה"ה.

ובפרט בנדון זה שיש מצוה רבה לאפרושי רבים מאסורא דאורייתא, נר' פשוט שגם האוסרים יודו להתיר, ורב גדול אשכנזי אמר לי, שהוא ראה לאיזה פוסק שכתב שאף לדעת האוסרים אם הוא מתחיל להשגיח בערב שבת מבעוד יום, ונמשך עוד במוצאי שבת שעה או שעתיים. שהם שעות של חול, אז הוי שכר שבת בהבלעה, ולכוליה עלמא מותר, ואף שזה דוחק, דכ"ד שעות של שבת, לא יהיו נבלעים בשעות אחדות, מכל מקום אפשר לומר דמאחר שההשגחה של שבת מועלת לכל הכלים שמשתמשים בהם כל השבוע, הוי החול מרובה על הקדש והוי שכר שבת בהבלעה. ולענין סימן ברכה, כמ"ש במאמר ד' פרוטות אין בהן סימן ברכה, והם שכר כותבים, שכר מתורגמנים, שכר יתומים, ומעות הבאות ממדינת הים, דאיך יעלה על הדעת למצוא סופר סת"ם בחנם, וכן מתורגמן שמקצועו הוא זה וממנו פרנסתו, וכן שכר יתומים, דהיינו מקבל עיסקא מהיתומים למחצית שכר, האם לא מצא רק נכסי יתומים ישב בחבוק ידים בלי פרנסה, גם זה מזיק ליתומים

ז. יש לומר בדרך אפשר, דבכל המקצועות האלה ההשגחה עליונה גזרה שלא תהיה בהם פרנסה מצויה בכדי שרק אנשים יראי שמים יתעסקו בדברים האלו, לא אנשים הרודפים אחר הממון. דהנה ישנו חשב במתורגמן שישנה מדעת הדובר בכדי להטעים את הדברים לציבור השומעים ולמצוא חן בעיניו. ואילו היה זה מקצוע שהפרטה מצויה בו, יתכן שרבים האנשים שהיו עוסקים בזה ואפילו אינם הוגנים. לפי אותו היסוד נוכל להבין מדוע חשוב שסופרי סת"ם לא יהיו אנשים עשירים, שכידוע ישנן הלכות רבות כמו לשמה וכסדרן וכו' המסורות ליראת השמים של הסופר, ואילו היה זה מקצוע מרוויח, יש להניח